

KVINFO ANBEFALINGER TIL TRIVSELSPOLITIK

BAGGRUND

Børn og unges mistrivsel er et af de mest omdiskuterede emner i dansk politik. To ud af tre pædagoger ser flere børn, der mistrives, end tidligere. Og i skolen viser de årlige målinger, at elevernes trivsel er i frit fald.

Mistrivslen viser sig forskelligt afhængig af køn. Drengene sakker bagud på karakterer, mens pigerne har 'ondt i livet', og LGBT+-elever oplever i langt højere grad end andre elever både vold og chikane.

Det er også veldokumenteret, at mobning og chikane blandt børn og unge i høj grad relaterer sig til forventninger om køn og seksuel orientering. Børn og unges frihed bliver indskrænket, når de forventes at passe ind i snævert afgrænsede rammer for køn.

Køn er således en del af ligningen i mistrivselsskrisen. Derfor er der brug for skærpet opmærksomhed på, hvad kønnede forventninger til børn og unge betyder for deres fællesskaber og trivsel.

KVINFO anbefaler at sætte fokus på køn i mistrivselsskrisen og fremsætter her en række konkrete anbefalinger [1].

FRIHED OG TRIVSEL I DAGINSTITUTIONER

Drenge spiller fodbold, og piger laver perleplader. Det er forventninger, vores børn møder allerede i barndommens tidligste år.

Forskning peger på, at børn helt ned i vuggestue- og børnehavealderen behandles forskelligt efter køn. Det kommer blandt andet til udtryk, når børnene skal have flyverdragter på. Her viser undersøgelser, at små drenge får mere hjælp til at komme i tøjet end små piger. Omvendt får pigerne hurtigere hjælp til at løse konflikter end drengene.

I et forskningsprojekt fremhæves det, at pædagogisk personale ofte har forventninger om, at piger er rolige, disciplinerede og omsorgsfulde, mens drenge typisk opfattes som mere aktive og udadvendte. Derudover indikerer forskningen, at drenge oftere bliver irrettesat sammenlignet med piger.

Undersøgelser viser, at det påvirker børns trivsel negativt, når de skal leve op til kønnede forventninger. Det er derfor afgørende, at børneinstitutionerne aktivt modvirker forskelsbehandling for at sikre bedre trivsel blandt børnene.

KVINFO anbefaler børne- og undervisningsministeren, at ligestilling skrives ind i dagtilbudslovens § 7, stk. 4, med en tilføjelse om ligeværd og ligestilling. Således at der til stk. 4 tilføjes: Dagtilbuddet skal give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for og oplevelser med demokrati, ligeværd og ligestilling.

I en undersøgelse afdækker Børns Vilkår, hvordan kønnede forventninger til børn, både skaber mistrivsel og medfører barrierer senere i livet. Undersøgelsen viser blandt andet, at drenges mistrivsel ikke opdages i tide på grund af forventninger til køn.

Ny forskning viser ligeledes, at den 'følsomme dreng' er den sværeste rolle i et børnefællesskab. Små drenge, der ikke lever op til de stereotype forventninger til, hvordan de er 'rigtige drenge', udelukkes oftere fra leg af de andre børn. Samtidig viser undersøgelsen, at voksne bliver mere irriterede på drenge, når de er kede af det, end på piger.

Andre undersøgelser understreger forskelsbehandlingen og, at piger i daginstitutioner hyppigere bliver bedt om at dæmpe sig, selvom de beviseligt var mindre højlydte end drengene.

KVINFO anbefaler uddannelses- og forskningsministeren at opprioritere fokus på køn og ligestilling ved planlægning af den nye pædagoguddannelse. Alle pædagoger bør være klædt på til arbejdet med køn i børnehøjde. Ligestilling bør derfor indføres som et fast vurderingselement gennem hele pædagoguddannelsen og indskrives i uddannelsens formål.

Samfundets forventninger begrænser barnets frihed til at være sig selv, og det har stor betydning for børn og unges trivsel. Sådan bør det ikke være. Piger skal kunne være vilde, larmende og nysgerrige på lige vilkår med drenge. Og drenge skal kunne være følsomme, forsigtige og stille sig i baggrunden på lige vilkår med pigerne.

KVINFO anbefaler børne- og undervisningsministeren, at daginstitutioner forpligtes til aktivt at modvirke forventninger til køn, ligesom det gælder i andre skandinaviske lande. Pædagoger bør arbejde målrettet for at møde børn med forventninger befriet for kønsstereotyper og lære børn at vise omsorg for hinanden uanset køn, så alle kan være en del af fællesskabet.

Alle kommuner skal ifølge dagtilbudsloven føre tilsyn med, at alle byens dagtilbud lever op til de mål og rammer, der er beskrevet i lovgivningen. Det er kommunalbestyrelsernes ansvar at føre tilsyn med indholdet i daginstitutionerne, herunder det pædagogiske indhold og dagtilbuddenes pligt til at fremme børns trivsel, læring og udvikling. De pædagogiske tilsyn er dermed et væsentligt element i kvalitetsudvikling i kommunens dagtilbud.

KVINFO anbefaler kommunerne, at køn og ligestilling indgår som et fast vurderingselement i de pædagogiske tilsyn. I denne forbindelse anbefaler KVINFO, at pædagogiske konsulenter tilbydes opkvalificering, således at de får mere viden om sammenhængen mellem køn, forventninger til køn og børns trivsel.

UDVIKLING OG FÆLLESSKAB I FOLKESKOLEN

Det er ikke kun i daginstitutionerne, at kønnede forventninger begrænser børns trivsel og udvikling. Også i grundskolen viser undersøgelser, at køn vejer uhensigtsmæssigt tungt i et børneliv og har store konsekvenser for trivslen. Forskning viser, at lærere i grundskolen møder drenge og piger forskelligt, og at dette ofte sker helt ubevidst. Vores kønnede forventninger til børn og unges opførsel kan derved blive en selvopfyldende profeti, og det påvirker trivslen negativt. Det begrænser det enkelte barns frihed at skulle opføre sig på en bestemt måde for at leve op til samfundets forventninger.

KVINFO anbefaler uddannelses- og forskningsministeren, at køns- og ligestillingsperspektiver får en styrket plads i læreruddannelsen. Lærerstuderende skal have viden om og værktøjer til aktivt at udfordre kønsstereotyper og fremme ligestilling. Uddannelses- og forskningsministeren bør sikre, at dette indgår både i den pædagogiske grundfaglighed og i læreruddannelsens undervisningsfag.

Forventninger til køn reproduceres i skolens faglige sammenhænge, hvor piger ofte vurderer deres faglige evner lavere end drenge. Generelt har drenge en højere selvtillid i de fleste fag, uanset deres faktiske præstationer. På den anden side opfattes piger ofte som mere aktive i undervisningen, da de lettere lever op til de traditionelle normer og forventninger, der er til adfærd i skolen.

Folkeskolen er en central del af løsningen, hvis vi skal styrke børn og unges trivsel. Men det kræver et opgør med kønnede forventninger til børn. Folkeskolen bør rustes til at modarbejde forventninger til køn og derigennem skabe større frihed og bedre trivsel for vores børn. Derfor skal vi have viden om køn ud på skolerne.

KVINFO anbefaler børne- og undervisningsministeren, at folkeskolen får ligestilling som en del af sit mål ved at forpligte skolerne til at arbejde for at fremme ligestilling. Her kan der søges inspiration i vores nabolande, da Danmark på nuværende tidspunkt er det eneste skandinaviske land, der ikke forpligter folkeskolen til at arbejde med ligestilling.

Børn og unge kæmper hver dag for at passe ind, og jo ældre de bliver, des mere falder deres trivsel. I 8. klasse mistrives hver tredje pige og hver ottende dreng. Der er store forskelle på, hvordan drenge og piger oplever forventninger i skolen. Mens pigerne oplever et voksende pres på udseende og faglige præstationer, oplever drenge presset som et krav om at være seje og ufølsomme.

I en undersøgelse fra Børns Vilkår understreges det, at både piger og drenge oplever, at det er vigtigt at være populær i skolen, og det bliver man lettest ved at opføre sig som 'rigtige' piger og drenge. Der er brug for skabe en kulturændring, så alle børn opnår større frihed i fællesskabet.

KVINFO anbefaler regeringen at afsætte midler til national forskning med henblik på at styrke professionel pædagogisk praksis i forhold til køn og ligestilling, og for at fremme ligestilling. Der er mangel på viden om, hvordan køn begrænser børn og unge i forhold til faglig udvikling og trivsel. KVINFO foreslår, at der afsættes midler til praksisnær forskning om køn i uddannelse.

Undersøgelser viser, at LGBT+-elever mistrives markant mere end deres skolekammerater og oftere oplever manglende støtte og tryghed i skolen.

I hver folkeskoleklasse sidder 1-2 LGBT+-elever, og disse elever føler sig gennemsnitsligt seks gange mere ensomme end deres klassekammerater. De udsættes samtidig langt oftere for mobning og chikane. 40 procent af LGBT+-elever i grundskolen angiver at de har udøvet selvskade.

Kønnede forventninger til børn er en del af forklaringen på mistrivslen blandt LGBT+-elever.

KVINFO anbefaler Folketinget at styrke undervisningsmiljøloven, således at pligten til tiltag mod problemer med psykisk undervisningsmiljø omfatter diskrimination og krænkende handlinger. Herunder alle former for seksuel chikane, forskelsbehandling på baggrund af køn, kønsidentitet og seksualitet. Undervisningsmiljøvurdering skal afspejle denne lovændring og indeholde spørgsmål herom.

KVINFO anbefaler kommunerne at inddrage køn, kønsidentitet og seksualitet og i antimobbestrategier.

DIGITAL DANNELS ER AFGØRENDE FOR BØRNS TRIVSEL

Sociale medier spiller en markant rolle i vores børns hverdag, og flere forskere peger på, at det store forbrug af digitale platforme har en betydelig rolle i den udbredte mistrivsel. Blandt andet fordi, at algoritmer ofte trækker børn væk fra fællesskaber og faglig fordybelse og i stedet eksponerer dem for indhold, der kan være skadeligt.

Børn og unges oplevelser på sociale medier hænger tæt sammen med, hvordan de trives, og digital dannelse kan derfor være en del af løsningen, når vi taler om mistrivsel.

Sociale medier har skabt nye muligheder for kontakt og informationsdeling. Desværre giver dette også nye muligheder for seksuelle overgreb og krænkelse mod børn, uden fysisk kontakt mellem udøver og offer. Mange undersøgelser og indsatser arbejder med strafbare digitale krænkelse som trusler, grooming, grænseoverskridende henvendelse, billede og videodeling. Men vi har for lidt viden om digital hverdagssexisme.

Forventninger til køn forstærkes online, og udover strafbare krænkelse kan børn og unge også møde en mere stille og subtil sexisme. Den som bor i sprog, kultur og normer.

Vi ved, at denne type sexisme er grobund for både mistrivsel og grovere krænkelse, og derfor skal vi tage den alvorligt. I KVINFO undersøger vi digital hverdagssexisme, og viser blandt andet, at hverdagssexisme er sværere at identificere online, end den er i den virkelige verden. Grænserne for, hvad der er tilladt at sige til andre, udviskes bag skærmen, og det er svært at navigere i for den enkelte.

KVINFO anbefaler, at Børne- og Undervisningsministeriet i forbindelse med introduktionen af teknologiforståelse som en ny faglighed i grundskolen udvikler undervisningsmaterialer, der styrker elevernes kritiske tænkning og digitale dannelse. Materialerne bør også forberede lærere på at undervise børn om digital hverdagssexisme og hvordan man håndterer det. Derudover opfordrer KVINFO Uddannelses- og Forskningsministeriet til at opkvalificere lærere og pædagoger i børn og unges trivsel på sociale medier.

Flere internationale undersøgelser viser, at teenagedrenge i stigende grad eksponeres for antidemokratisk indhold på sociale medier.

Ny forskning fra Dublin City University afslører, at næsten øjeblikkeligt efter at have oprettet en profil på TikTok møder unge drenge videoer, der fremmer kvindehad, racisme og ideen om det hvide mandlige overherredømme.

I Australien rapporterer flere undervisere, at disse online tendenser begynder at påvirke adfærden i klasseværelset. Lærerne oplever blandt andet en stigning i sexistiske bemærkninger rettet mod kvindelige kolleger samt kommentarer om pigernes kroppe og udseende. Denne adfærd påvirker den generelle trivsel negativ, og skaber et utrygt miljø.

KVINFO anbefaler, at digitaliseringsministeren henter inspiration fra de internationale erfaringer og iværksætter en indsats for at undersøge og udfordre udbredelsen af antidemokratiske og kønsdiskriminerende tendenser på digitale platforme i Danmark. Herunder undersøge hvordan hadefulde online-tendenser påvirker børn og unges adfærd, både online og i klasseværelset.